



דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 4

בס"ז, י' בכסלו תשס"ט.

פתיחה לסוגיית ברכות וקללות

א. השלמות

נפתח את הלימוד בהשלמות של נושאים שונים הקשורים במה שנלמד עד כה:

1. תוספתא סוטה פ"ז ה"ז (בזיקה ללב. תד"ה קרית שמע).
2. להרחבה – ביקורת על שיטת התוספות בקרן אורה לב. בתוך תוס' ד"ה אלו נאמרים (דן גם האם מי שיודע לשון הקודש יכול לומר בכל לשון).
3. לב: - דיון הגמרא על מה ראוי לומר בקול רם ומה בלחש.

ב. שיטת רבי יהודה

1. לב. במשנה – דברי רבי יהודה בתוך הדיון על חליצה.
2. לג., "חליצה כיצד... ואמירה דלויים".
3. ירושלמי סוטה פ"ז ה"א (מצורף).
4. עמדו על יסוד שיטת רבי יהודה – מה העיקרון הקובע מה נאמר בלשון הקודש.

ג. פתיחה לסוגיית ברכות וקללות

1. עיינו בפרשיות של ברכות וקללות בספר דברים - י"א, כט-לא; כ"ז, א-כו.
2. עיינו בספר יהושע בתיאור הקמת האבנים עם מעבר הירדן – ד', א-ט, כ-כד, ובתיאור מעמד הברכה והקללה ביהושע, ח', ל-לה.
3. השוו בין הציווי בספר דברים ובין התיאור בספר יהושע.
4. פסוקים נוספים לעיון השופכים אור על משמעות המעמד:
(א) בראשית י"ב, ו-ח; ל"ג, יח-כ.
(ב) שמות כ"ד, א-ח.
(ג) יהושע כ"ד, א; (להרחבה - כ"ב ט-לד)
5. משנה סוטה פ"ז מ"ה.
6. תוספתא סוטה פ"ח הלכות א-ח.



דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 4

בס"ד, י' בכסלו תשס"ט.

תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק ז הלכה ז

ברכות הלל ושמע ותפלה נאמרינן בכל לשון

ר' אומ' אומ' אני שאין שמע נאמ' אלא בלשון הקדש שנ' והיו הדברים האלה

קרן אורה מסכת סוטה דף לב עמוד א

5 התוס' ז"ל לקמן בד"ה ק"ש הקשו אמאי שייר הלל וקידוש וברכת הפירות וברכת המצות. וכתבו לחלק דהני נאמרינן בכל לשון אפילו אינו שומע ומבין. ולא דמי להני דמתניתינן דבעינן שיבין הלשון דוקא. ולא ידענא מנ"ל לחלק בזה. ומה לי ברכת המזון וברכת הפירות וברכת המצות. וקושייתם ז"ל אינו מוכרח, דקידוש י"ל דבכלל תפלה הוא, דעיקר קידוש היום הוא בתפלה. וכיון דתנן סתמא בתפלה בכל לשון בכלל כל התפלות בין דחול בין דשבת וי"ט. וברכת הפירות והמצות בכלל ברכת המזון היא. וכיון דברכה דאורייתא נאמרה בכל לשון כש"כ שאר הברכות דאינן אלא דרבנן, והלל ג"כ נראה דבכלל תפלה הוא, דכל סיפור שבחו של מקום הוא בכלל תפלה. ומ"מ נראה דבכל הני אע"ג דכוונה לא מעכבא בהו. מ"מ אם אינו מבין הלשון לאו כלום קאמר. דומיא דסוטה. וכן אמרינן גבי ק"ש (ברכות י"ג ע"א) שמע בכל לשון שאתה שומע. וכן גבי ברהמ"ז ילפינן בירושלמי (כאן) מוברכת שיהא יודע למי מברך. והא דיוצא אם אומר בלשון הקודש אע"ג דאינו מבין הלשון. הוא משום נשים וע"ה. אבל מדברי התוס' ז"ל שם בד"ה ק"ש משמע דגם בלה"ק לא יצא אם אינו מבין, שכתבו דהא דלא חשיב מגילה היינו משום דבמגילה לועז ששמע אשורית יצא. משמע דבהני דמתניתינן לא יצא אפי' בלה"ק אם אינו מבין, אלא דווקא בלשון שהוא מבין. ומה יעשו נשים וע"ה בק"ש וברהמ"ז.

ולפי דעת הרמב"ן ז"ל במגילה פ' הקורא ע"פ (י"ז ע"א ד"ה הא דתנן) דבלעז לא יצא במגילה אלא אם אינו יודע בלה"ק. וכמו שהביא הר"ן ז"ל שם (ד' ע"ב בדפי הרי"ף) דכן משמע בירושלמי (מגילה פ"ב ה"א) א"ש בלא"ה דלא חשיב הכא מגילה, דבהני דמתניתינן יוצא בכל לשון אפי' יודע נמי לה"ק. והא דבמגילה לא יצא הוא משום דאין הספרים נכתבים בכל לשון, ולמי שאינו יודע בלה"ק התירו לכתוב בלשון שהוא מבין. אבל לא למי שיודע בלה"ק. וכמו שכ' הרמב"ן ז"ל שם. ובירושלמי בפרקין משמע קצת דכל הני ג"כ לא הותרו בלשונם אלא אם אין יודעים בלה"ק. דאיתא התם ר' לוי בר חיתא אזל לקיסרין שמע קלין קריין שמע אלונסתינן (שמע אותן שקרו את שמע בלשון יון או באיזה לשון אחר) בעא מעכבתין (רצה לעכבן) שמע ר' יוסי איקפד, אמר כך אומר אני, מי שאינו יודע לקרות אשורית לא יקרנה כל עיקר בתמיה. (אלא יוצא בלשון שהוא יודע). השיב ר' ברכיה, הרי מגילת אסתר היה יודע לקרותה אשורית ולעז אינו יוצא אלא אשורית, אמר ר' מנא מגילת אסתר היה יודע לקרותה אשורית ולעז אינו יוצא אלא אשורית. בלעז יוצא בה בלעז. וכן יוצא בה בכל לשון שהוא יודע. ופי' הפ"מ ז"ל דר' ברכי' השיב ממגילה דאינו יוצא בלעז. ותי' לו ר' מנא דווקא אם יודע אשורית הוא דאינו יוצא בלעז. אבל אם אינו יודע אלא בלעז יוצא בלעז. וה"נ דכוותה דלא הותר בכל לשון אלא אם אינו יודע בלה"ק. אלא דאין זה מובן, דהא ר' ברכיה גופיה נמי ה"ק דווקא אם יודע בלשון אשורית אינו יוצא בלעז. ומה היתה



דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 4

בס"ד, י' בכסלו תשס"ט.

30 תשובתו. והיה נראה דה"ג השיב ר' ברכיה הרי מגילת אסתר דיוצא נמי בכל לשון, ואמאי לא חשבה תנא דמתניתין. ואמר לו ר' מנא דבמגילה אם היה יודע אשורית אינו יוצא בלעז. משא"כ בהני דמתניתין דיוצא בכל לשון אפי' יודע אשורית ג"כ. אבל מהא דסיים התם ותפלה כדי שיהא יודע לשאול צרכיו. וברכת המזון כדי שיהא יודע למי מברך. משמע דמשום הכי התירו בלשונו כדי שיהא יודע למי מברך. והיינו אם אינו יודע אשורית. אחר כל הנ"ל דברי התוס' ז"ל צ"ע במה שחילקו בין הני דמתניתין להלל וברכת הפירות והמצות. ואין שום טעם לחלק.

שוב מצאתי בתוספתא דמכילתין פרק שביעי (ה"ד) דתני בהדיא ברכת הלל שמע ותפלה נאמרים בכל לשון. הרי מבואר דהלל ותפלה שוין הם בדינן. ודלא כמו שכ' התוס' ז"ל. ועיין בש"ע א"ח סי' ס"ב במ"א ז"ל שהביא ד' התוס' ז"ל בפשיטות. ולדידי צ"ע טובא וכנ"ל. וכן משמע מלשון הרמב"ם ז"ל פ"א מהל' ברכות דכל הברכות דינן שוה בזה עיי"ש.

40 תלמוד ירושלמי מסכת סוטה פרק ז דף כא טור ג/ה"א

תני בשם רבי יודה כל מקום שנאמר בלשון הזה עניייה ואמירה ככה וכה הרי הוא בלשון הקודש אמר רבי אלעזר בניין אב שבכולן משה ידבר והאלהים יעננו בקול התיב רבי חגי והכתיב ויען לבן ובתואל אין תימר על ידי עניייה והכתיב ויאמרו

45 אין תימר על ידי אמירה והכתיב מיי' יצא הדבר

אין תימר בלשון הקודש והכתיב ויקרא לו לבן יגר שהדותא

ואין תימר קודם למתן תורה הרי פרשת וידוי מעשר הרי הוא לאחר מתן תורה והוא נאמר בכל לשון

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יוחנן שלא יהא לשון סורסי קל בעיניך שבתורה ובנביאים ובכתובים הוא אמור בתורה כתיב ויקרא לו לבן יגר שהדותא

50 בנביאים כתיב כדנה תימרון להון

בכתובים כתיב וידברו הכשדים למלך ארמית

אמר רבי יונתן דבית גוברין ארבעה לשנות נאין להשתמש בהן העולם ואילו הן לעז לזמר רומי לקרב סורסי לאיליאי עברי לדיבור ויש אומרי' אף אשורי לכתב

אשורי יש בו כתב ואין בו לשון עברי יש בו לשון ואין בו כתב

55 בחרו להם כתב אשורי ולשון עברי

ולמה נקרא שמו אשורי שהוא מאושר בכתבו

אמר רבי לוי על שם שעלה בידם מאשור

כתיב וענו הלזים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם בקולו של רם מלמד ששיתף הקב"ה קולו עמהם

ד"א קול רם המעולה שבקולות אמר רבי יצחק לא קטון ולא גדול אלא בינוני